

Саша Д. КНЕЖЕВИЋ*
Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет Пале
Катедра за србистику

Оригинални научни рад
Примљен: 28. 10. 2024.
Прихваћен: 27. 2. 2025.

КЊИЖЕВНЕ НАГРАДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

У Републици Српској, од њеног оснивања 1992. године, развија се снажан књижевни живот који је са собом, а што је и природно, донио и велики број књижевних награда. Неке од њих имају већи и шири значај на цијелом језичком и културном простору српског народа, док је већина остала на локалном нивоу. Важна ствар је да велика већина награда и конкурса подразумева да се у обзир узимају књиге или рукописи писаца који стварају на српском језику, дакле без ограничења на ствараоце из Републике Српске. У овом раду покушаћемо први пут научно дискутовати о валидности ових награда и њиховом статусу у ширем контексту цјелокупне српске књижевности.

Кључне ријечи: Књижевне награде, Република Српска, жири, аутори, критеријуми, српски културни простор.

С обзиром на то да Република Српска, као политички ентитет, нема дугу историју, и књижевне награде које се у њој додјељују не сежу у дубоку прошлост. Занимљиво је истаћи да се *Кочићева награда* у оквиру манифестације *Кочићев збор* додјељује од 1992, односно да је врсница саме Српске. То нас може упућивати на чињеницу да се у Републици Српској књижевност његује од самог њеног постанка, али стање на терену суштински не указује на то. Прије би се могло рећи да се његује, сада већ традиција, додјељивања награда, неголи сама књижевност. Наиме, у разговору насловљеном *Потребан глас који ће подрмати књижевну сцену* за бањалучки *Глас Српске* професор тамошњег Филолошког факултета Душко Певуља (интернет) упозорава: „Ствари треба вратити струци, која се, нажалост, одавно измакла у свим сферама друштва. То је посебно примјетно у Републици Српској, док је у Србији дјелимично другачија ситуација. Ми већ деценијама имамо некомпетентна министарства која се стављају у улогу арбитража у области културе

* sasa.knezevic@ff.ues.rs.ba; <https://orcid.org/0009-0002-0989-6811>

и књижевности. Практично немамо књижевну сцену, књижевне часописе, ни културни живот”, и овоме се нема шта додати, а ни одузети.

Заправо, велики број књижевних награда првенствено је параван за потпуно одсуство системског приступа књижевницима и књижевности. Уосталом, један од примарних проблема, када су књижевне награде у РС у питању, јесте чињеница да је критеријум за њихову додјелу, по правилу, тај да стварају на српском језику. Потреба за српским културним и духовним јединством знатно је израженија у државама насталим распадом СФРЈ у којима Срби нису већински народ, неголи у самој матици. На овај начин се аутори из Републике Српске, у којој практично постоји само један иоле озбиљан издавач затвореног типа, убацују у књижевну арену у којој су апсолутни аутсајдери. Када погледамо спискове добитника престижних награда увјерићемо се у истинитост ове теорије. С друге стране, наравно, за књижевне награде, а прије свега за жирије који их додјељују, територијално-завичајни принцип не би смио играти било какву улогу у одлучивању. Говорећи о жиријима, у којима су такође заступљени научници и писци са цјелокупног српског говорног простора, могли бисмо дословно примијенити став који је, на примјеру Србије, изнио Драгиша Калезић у тексту *О наградама и награђивању* (интернет): „U Srbiji se godišnje podeli preko 300 književnih nagrada, a o njima odlučuju isti ljudi. Njih petnaestak, otprilike. Oni se, po ko zna kom ključu, smenjuju na 'kontrolnim punktovima' da se sticajem huda okolnosti ne obrete kakav uljez u novoosveštani hram srpske književne slave i veličine. Godišnje, dvogodišnje, ili od prilike do prilike. Kako je ta grupa, u tehničkom smislu te reči, izbila u prvi plan na književno-ocenjivačkoj sceni? Postepenim osvajanjem pozicija, što će reći usaglašavanjem interesa i uvežbavanjem stila rada i ophođenja, jer ne može neki *levak* postati član važnog žirija, tamo gde se krčme para i slava”.

Да се чланство у жиријима понекад посматра као својеврсна струка или функција није страно ни у Републици Српској, али треба имати у виду ограниченост компетентних кадрова са ових простора за овај посао, уз чињеницу да компетентност никада није била примарни предуслов за учешће у жирирању, односно да за тај посао постоје и други, неријетко важнији предуслови. Кад се све ово сагледа не изненађује став Душка Певуље (интернет) из раније цитираног новинског чланка, којем чланство у жиријима није страно, „да је ниво књижевних награда на српском језичком подручју на једном изразито ниском нивоу скоро 20 година”. Наравно да се ствари нису побољшале од времена давања ове изјаве, али не можемо рећи ни да су се драматично погоршале и „да се практично све књижевне награде, изузимајући само поједине које су заиста часни изузеци, додјељују на принципу *ја теби, ти мени*”. У том односу снага довољно је оних који су задовољни тренутним стањем, а када им се придодāju они који виркајући иза каце очекују да буду примљени у друштво награђиваних, јасно је да не постоје велике шансе да се у наредном периоду на том плану нешто драстично промијени.

Већина књижевних награда у Републици Српској се додјељује у оквиру ширих манифестација које су посвећене великанима писане ријечи са ових

простора. *Кочићева награда*¹ се додјељује у оквиру вишедневног *Кочићевог збора* који се одвија на више локација, а организатори су Град Бањалука и Влада Републике Српске. Сама награда се додјељује у Стричићима, а академија је у Бањалуци. Куриозитет који годинама прати ову манифестацију је чињеница да је новчана награда за књижевника знатно мања од оне коју на кориди добије побједнички бак. Сама књижевна награда се додјељује „за допринос српској писаној ријечи у Кочићевом слободарском духу”, што је жиријима дало за право да је додјељују прилично произвољно, а што се види и из списка досадашњих лауреата:

- 1992 – Никола Вуколић
- 1993 – Миодраг М. Вулин
- 1994 – Милорад Павић
- 1995 – Никола Кољевић
- 1996 – Ђуро Дамјановић
- 1997 – Сретен Вујковић
- 1998 – Добрица Ћосић
- 1999 – Радослав Братић
- 2000 – Бранко Милановић
- 2001 – Јован Радуловић
- 2002 – Душко М. Петровић
- 2003 – Ранко Прерадовић
- 2004 – Милорад Екмечић
- 2005 – Милован Витезовић
- 2006 – Ранко Рисојевић
- 2007 – Ранко Павловић
- 2008 – Предраг Лазаревић
- 2009 – Стеван Тонтић
- 2010 – Миленко Стојичић
- 2011 – Драгослав Михаиловић
- 2012 – Јован Бабић
- 2013 – Миљко Шиндић
- 2014 – Слободан Јанковић
- 2015 – Зоран Костић
- 2016 – Милисав Савић
- 2017 – Коља Мићевић
- 2018 – Рајко Петров Ного
- 2019 – Милорад Телебак
- 2020 – Ненад Грујичић
- 2021 – Љубивоје Ршумовић
- 2022 – Анђелко Анушић

¹ Ова се награда не смије мијешати са наградом *Кочићево перо* коју је 1995. установио Никола Вуколић, председник и оснивач *Задужбине Петар Кочић Бањалука-Београд*, и која се додјељује четири пута годишње. На крају сваке године, један од четири добитника награде *Кочићево перо* добија награду *Кочићева књига*. Ову награду не разматрамо у нашем раду, јер се додјељује у Београду.

2023 – Ђорђо Сладоје

2024 – Матија Бећковић (интернет)

Рекли бисмо, прилично шаролико друштво, очито су жирији имали на уму да међу награђенима буде и завичајаца, али да доминирају писци из читанки. Објективно је највеће изненађење изостанак Мома Капора² који је од деведесетих добио легитимитет код чланова жирија, поготово оних са ове стране Дрине. Говорећи баш о овој награди Певуља (интернет) је у раније цитираном интервјуу децидно изјавио: „Потпуно је јасно да је то договорена награда, те да људи који немају компетенција арбитражу у жирију”. Занимљиво је напоменути да жири бира Организациони одбор збора и да је управо Душко Певуља, уз бањалучке писце Ранка Рисојевића и Предрага Бјелошевића, уједно и предсједника Удружења књижевника Републике Српске, био дио његовог овогодишњег састава. Иначе, чланови жирија су за јавност најчешће непознати све док се у медијима не појави обавјештење о добитнику награде.

За разлику од *Кочићеве награде* чије се трајање везује директно за постојање Републике Српске, *Књижевни сусрети на Козари* свој постанак везују за вријеме СФРЈ. У периоду од 1964. до 1973. године на Козари су се окупљали млади писци и Сусрети су носили назив *Скуп младих писаца БИХ „Козара”*, да би од 1974. до 1992. прерасли у *Сусрет књижевника Југославије на Козари* у оквиру којих своје учешће узимају еминентни писци тадашње Југославије. Од 1978. године у склопу сусрета додјељује се награда *Скендер Куленовић*, првобитно за цјелокупни књижевни опус, а потом за књигу године. Први лауреат је, сасвим природно био Бранко Ћопић, а међу добитницима су и Родољуб Чолаковић, Јуре Каштелан, Мишко Крањец, Блаже Конески, Михаило Лалић, Васко Попа, Данило Киш, Ранко Маринковић, Дервиш Сушић и Јара Рибникар.

Сусрети су у организацији Града Приједора обновљени 2001. године и први лауреат награде *Козара* је био Љубомир Симовић за књигу *Тачка*. Од наредне године се поред награде за пјесничку књигу године, којој је враћен пређашњи назив *Скендер Куленовић*, додјељује и награда *Књижевни вијенац Козаре за животно дјело* и њен први добитник је Стеван Раичковић. Поред првог лауреата новообновљене награде *Скендер Куленовић*, Рајка Петрова Нога, занимљиво је колико су оба прва добитника блиско везана за Скендера, награда је додијељена и: Ђорђу Сладоју за књигу *Душа са седам кора*, Ранку Рисојевићу за књигу *Први свијет*, Ненаду Грујичићу за књигу *Светлости и звуци*, Милосаву Тешићу за књигу *У тесном склопу*, Миловану Марчетићу за књигу *Ташкент*, Мирославу Максимовићу за књигу *77 сонета*, Дари Секулић за књигу *Го наука*, Добрици Ерићу за књигу *Моји рођаци из долине цвећа*, Ранку Павловићу за књигу *Дубље од слутње*, Николи Вујчићу за књигу *Сведочење*, Зорану Костићу за књигу *Таче печат*, Здравку Миовчићу за књигу *Шта је душа скупила*. (интернет)

² Промислања Мома Капора о књижевним награда су заиста веома занимљива и о њима се више може сазнати из књиге *Сентиментални рат и мир Мома Капора – интервју*.

Добитници награде *Књижевни вијенац Козаре* за животно дјело су Никола Кољевић, Матија Бећковић, Драган Колунџија, Љубивоје Ршумовић, Милован Данојлић, Душан Ковачевић, драгослав Михаиловић, Ђорђе Нешић.

Од 50. сусрета 2022. ове су награде обједињене у књижевну награду за животно дјело *Скендер Куленовић – Књижевни вијенац Козаре*, чији је први добитник Гојко Ђого, а наредне двије године овјенчани су пјесници Благоје Баковић и Перо Зубац. Нејасан је критеријум за одабир чланова жирија који се мијења сваке године, али је то и у овом случају очито у ингеренцији Организационог одбора. Нажалост, медији никада не дају цијело образложење жирија, него само фрагменте по избору новинара, па тако из образложења жирија за 2023. годину, у саставу Горан Максимовић, професор са Филолошког факултета Универзитета у Нишу, предсједник жирија, и чланови Душко Певуља, професор са Филолошког факултета у Бања Луци, и пјесникиња Драгана Крагуљ из Приједора, издвајамо: „Снажна матерња мелодија језика у поезији Благоја Баковића изворно га сврстава у ред оних стваралаца који су израсли у истој оној пјесничкој вертикали на којој је настало и магистрално дјело Скендера Куленовића” (интернет). Важно би било да жири препозна спону између награде, ако она носи име по истакнутом писцу, и самог лауреата, јер се на тај начин награђени пјесник, као у овом случају, препознаје у поетском обрасцу у коме је стварао класик по коме је награда именована.

Све раније речено за претходне двије награде вриједи и за добитнике *Дучићеве награде* која се додјељује на Дучићевим вечерима поезије у Требињу. Добитници награде су већином пјесници са горњих спискова, с тим да је у овом случају занимљивост у томе што ниједан од њих не живи у Републици Српској. Прводобитни у годишту 1994. је, као и у Приједору, био Стеван Раичковић за цјелокупно стваралаштво. Касније се награда додјељивала и књигу и за стваралаштво, као и за поему *Ђераћемо се још* Матији Бећковићу. Лауреати су сем споменутих и: Рајко Петров Ного, Миодраг Павловић, Матија Бећковић, Слободан Ракитић, Алек Вукадиновић, Милосав Тешић, Мирослав Максимовић, Стеван Раичковић, Ђорђо Сладоје, Милован Данојлић, Ранко Јововић, Гојко Ђого, Милан Ненадић и Злата Коцић (интернет).

За разлику од три претходне награде *Светозар Ђоровић*, која се додјељује у оквиру билећких *Ђоровићеви сусрети писаца – Српска проза данас*, додјељује се у једном малом и изразито неразвијеном мјесту. Без обзира на то награда има добру репутацију међу писцима, а исто вриједи и за зборнике настале као резултат округлог стола који се посвећује лауреатима награде. Велике заслуге за организовање сусрета имао је покојни писац из ових крајева Радослав Братић. Списак лауреата показује да су жири и жирији имали различите критеријуме приликом додјеле награде:

1997. – Добрица Ћосић – *Време смрти*, роман

1998. – Драгослав Михаиловић – *Злотвори*, роман

1999. – Момо Капор – *Успомене једног цртача*, мемоари

2000. – Милован Данојлић – *Балада о сиромаштву*, роман

2001. – Антоније Исаковић – *Нестајање*, приповијетке

2002. – Миро Вуксановић – *Точило*, роман

2003. – Радослав Братић – *Трг соли*, роман
 2004. – Бранко Брђанин Бајовић – *Михаил*, роман
 2005. – Добрило Ненадић – *Победници*, роман
 2006. – Горан Петровић – *Разлике*, збирка прича
 Рајко Петров Ного – *Јечам и калопер*, поетска проза
 2008. – Јован Радуловић – *Од Огњене до Благе Марије*, роман
 2010. – Анђелко Анушић – *Прозор отворен на висибabu и кукурек*, роман
 2011. – Мирослав Тохол – *Звона за Тројицу*, роман
 2012. – Драго Кекановић – *Вепрово срце*, роман
 2013. – Емир Кустурица – *Сто јада*, кратка проза
 2014. – Срђан Милићевић – *Слова у песку*, приповијетке
 2015. – Мирослав Јосић Вишњић – *Ђурђевдан и други датум*, кратка проза
 2016. – Радован Бели Марковић – *Путникова циглана*, роман
 2017. – Лабуд Драгић – *Кукавичја пилад*, роман
 2018. – Драгиша Калезић – *Приповетке*, приповијетке
 Ранко Рисојевић – *Бескућник*, роман
 2019. – Слободан Владушић – *Велики јуриш*, роман
 2020. – Миладин Ћулафић – *Преко границе и друге приче*, приповијетке
 2021. – Петар Сарић – *Клобук*, роман
 2022. – Слободан Мандић – *Регина Панонија*, роман
 2023. – Ранко Крстајић – *Господар среће*, приповијетке
 2024. Радомир Уљаревић – *Међустаница*, приповијетке
 Драган Лакићевић – *Љубавни регистар*, збирка прича (интернет).

Доминантно су награђивани романи, рјеђе приповиједне збирке, а по једном мемоари и поетска проза. До ове године два пута су бивала два лауреата различитих жанрова, а ове године први пут је награда подијељена ауторима двије приповиједне збирке. Жири у саставу др Горан Максимовић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Нишу, председник жирија, и чланови мр Марко Паовица, професор и књижевни критичар, и др Душко Певуља, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци, између осталог у фрагменту свог образложења датог у тексту *Достојни имена које носи награда* преузетог са сајта новина *Дан*, наводе за Уљаревићево дјело: „Oblikovane jezgrovitim rečenicama i izvornom leksikom, sa brojnim veoma uspješnim narativnim obrtima i lirskim meditacijama, kratke priče i zapisi iz knjige 'Međustanica' Radomira Uljarevića otvaraju brojna suštinska egzistencijalna i duhovna pitanja koja su pratila život čovjeka XX vijeka, kao što otvaraju i potragu za brojnim putevima ili 'međustanicama' za njegov opstanak u besprizornim i svagda nemirnim vremenima” (интернет) Из саопштења жирија за *Љубавни регистар* извучамо цитат: „Kao izrazito vješti pripovjedač, sa izrazitim senzibilitetom za jezik i njegovu melodiju, a kao majstor zapleta, višeglasnih perspektiva naratora, dramatizovanih dijaloga i lirskih meditacija, Lakićević je u *Ljubavnom registru* stvorio uzbudljivu knjigu priča koja čitaoca uvodi u raznolike, karnevalski raskošne doživljaje svijeta i života” (интернет).

Ђоровићеви сусрети га је изванредну праксу одржавања научних скупова у част ранијих лауреата ове награде који резултују веома значајним зборницима који поред радова са скупа увијек садрже и важне раније објављиване текстове о награђеном аутору и, дјелу и што је посебно значајно, на почетку сваког зборника даје се *Образложење* одлуке жирија за додјелу награде. Та *Образложења* су изразито различита по обиму³, али су без обзира на то изузетно драгоцјена као репер којим се критеријумима у одлучивању руководио жири, а што је изузетно драгоцјено за овакву врсту истраживања. С обзиром да у раније цитираном тексту Калезић изражава сумњу у то да чланови жирија читају све приспјеле књиге на конкурс, *Образложења* нам барем потврђују да су ишчитали награђено и да јасно исказују разлоге због чега је награђено.

Најкраћи живот има *Велика награда Иво Андрић*, коју у двије категорије, за животно дјело и укупан допринос књижевности и култури, као и за Најбољу књигу објављену у Србији и Републици Српској, додјељује Андрићев институт из Вишеграда у оквиру *Видовданских свечаности* у Андрићграду. Први добитници су Матија Бећковић и Владимир Кецмановић, а овогодишњи лауреати су нобеловац Абдулразак Гурна и пјесник Саша Радојчић. Жири се повремено мијења и у њему су бивали научници, писци и људи из друштвеног живота. Награда је препозната по чињеници да је њен износ далеко виши од осталих које се додјељују у Републици Српској, а занимљивост је да ће од наредне године њен покровитељ бити Патријарх српски Господин Порфирије.

Удружење књижевника Републике Српске основано је у октобру 1993. и његов први председник је био професор Никола Кољевић. Своју *Годишњу награду* удружење додјељује од 2013. када је лауреат постао Предраг Бјелашевић, данашњи председник организације. Примјетно је да жири неријетко дијели награду писцима који не живе у Републици Српској. Код чланова Удружења постоји недоумица да ли за награду уопште требају конкурисати и аутори који су чланови, али не живе у Републици Српској, а који су до сада веома често бивали добитници ове награде, нпр. Драган Тепавчевић, који живи у Аустралији, Анђелко Анушић, Ненад Милкић, Жељка Аврић и Весна Капор, који живе у Србији. Ово питање није ствар жирија, него пропозиција, јер се награда додјељује члановима Удружења, а не становницима Републике Српске. Статус умјетника, који се изјашњавају као српски, рођених на простору Босне и Херцеговине, који живе и стварају у иностранству, иначе није ријешен и принципијелно су њихова права једнака са онима који живе у Републици Српској, какав је случај, у крајњој линији и у Академији наука и умјетности Републике Српске. Удружење књижевника Републике Српске у свом часопису *Нова стварност* доноси *Образложење жирија*, а у последње вријеме и образложења за још неке награде⁴. На овај начин пука информа-

³ По овоме су посебно занимљива *Образложења* док је жиријем председавао Светозар Кољевић.

⁴ У овогодишњем броју 14–15, поред образложења за књигу године, налазе се и образложења жирија за награде за преводње поезије *Коља Мићевић*, међународне књижевне награде *Отворена књига*, *Кочићеве награде*, као и награде *Михај Еминеску*.

ција или новинска вијест о томе да је жири додијелио награду одређеном писцу и његовом дјелу, илити дјелу неког писца, додатно аргументује. Незадовољни аутори више нису у сукобу са члановима жирија, него са њиховим јасним ставом исказаним кроз њихово *Образложење*.

Познато је, наиме, да је ову награду обиљежио скадал из 2015. године, када је на самој додјели у Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске дошло до расправе између председника жирија Душка Певуље и Тање Ступар Трифуновић, која је била незадовољна чињеницом да њен, тада актуелни роман *Сатови у мајчиној соби*⁵ није добио награду. Полемика се суштински развила након питања новинарке РТРС о критеријуму по ком се водио жири, на што је Певуља, као његов председник одговорио: „Ми смо се руководили по сопственом читалачком доживљају, по сопственим естетским критеријумима и издвојили смо четири књиге, од којих смо сматрали да су ове двије награђене најуспјелије, најцјеловитије и најубједљивије” (интернет). Суштински ово је најлегитимнији одговор, јер је аргумент друге стране било то што су неки други жирији Ступар Трифуновићкин роман вредновали друкчије, у овом случају боље. Овај жири, по правилу, сачињавају два универзитетска наставника и један раније награђивани писац, с тиме да се настоји одржати баланс да бар један наставник долази из Републике Српске. Резултат ове саге је био у томе да је један број чланова након овога напустио Удружење, које је неколико година након овога било у дјелимичном расулу.

Посљедња велика награда о којој ћемо говорити је *Златна сова*. Она је посебна по томе што се додјељује за роман у рукопису који се издавачу шаље под шифром. *Златну сову*, којој је касније придодата и *Златна совица* као награда за дјела из дјечије књижевности, додјељује Завод за уџбенике и наставна средства из Источног Сарајева од 2013. године. Међу добитницима награда се не налазе позната књижевна имена, мада је добитника релативно велики број, јер се додјељују три награде. Роман *Сатови у мајчиној соби*, који је био предмет неслагања око награде Удружења књижевника Републике Српске, 2014. је добио трећу награду, док је роман *Град за небринуту дјецу* Драгана Тепавчевића, који је 2015. награђен другом наградом на овом конкурс, наредне године добио Годишњу награду УКРС. И у овом случају је поред два научника у жирију бивао и један награђивани аутор, што ове године по први пут није био случај и жири су сачињавала три научника, Предраг Петровић, Драгана Бедов и Игор Симановић. И у овом случају се настоји одржати заступљеност чланова жирија из Републике Српске.

Иако је у пропозицијама јасно назначено да ће се у обзир узимати само рукописи који раније нису објављивани, како у цијелости тако и у фрагментарно, па чак и аутори прилажу потписану изјаву о кривичној одговорности о томе, 2021. године је роману који је добио прву награду *Заборањени српски гроф* Срђана Милићевића накнадно она одузета уз образложење жирија у

⁵ Колико се мора бити опрезан када се за изворе користе новински чланци, а што је у оваквој врсти рада неизбјежно, показује податак да је у тексту на сајту *Буке* који користимо у овом случају, наслов Тајине књиге *Сатови у мрачној соби*.

саставу проф. др Горан Максимовић, доц. др Мирјана Лукић и Радисав Милић: „Након што је жири 21. 5. 2021. године саопштио да је рукопис *Заборањени српски гроф* добио Златну сову за 2021. годину појавиле су се информације да су одломци рукописа објављени у часопису *Нова Зора*.

Остваривши увид у текст објављен у часопису („Нова Зора”, број 63) под називом *Заборањени српски гроф*, аутор Срђан Милићевић, жири је утврдио да је дошло до кршења члана 2. Правилника о додјељивању награде Златна сова, гдје је прописано да уколико је рукопис интегрално или фрагментарно објављен у штампаној или електронској форми, поменута чињеница ће се сматрати разлогом за искључивање аутора и његовог дјела из конкуренције.

Иако је дио који је објављен у часопису крајње занемарив у односу на главну наративну линију, а и на роман у цјелини, а епизода која је била у часопису не доприноси радњи у цјелини, текст у часопису подударан је у великом проценту са текстом рукописа романа (два поглавља су идентична уз незнатне стилске измјене док један пасус изостаје). На основу наведеног, жири је поступио у складу са одредбама наведеног правилника и конкурсом те искључио аутора и његов роман из конкуренције.

Поступајући по правилнику и процедурама, жири је за добитника награде *Златна сова* за 2021. годину прогласио рукопис *Врежа*, шифра Аркона 20, аутора Бранка Станковића” (интернет). Ранијих година Завод је поред три првонаграђена рукописа штампао још један или два чији су аутори били из Републике Српске, управо с циљем промоције писаца са ових простора.

Поред ових постоји и знатан број награда локалног карактера која на својим књижевним манифестацијама додјељују локалне заједнице или Подружнице УКРС чији се лаурети у највећој мјери поклапају са тефтером награђиваних аутора које смо донијели у овом раду. Те награде заврјеђују посебну студију, јер су њихове пропозиције неријетко нејасне, непрецизирано је за шта се додјељује награда, гдје и када се предају књиге које конкуришу за награде, ко бира чланове жирија и слично.

Из свега наведеног можемо закључити да се књижевне награде у Републици Српској додјељују практично од њеног оснивања 1992. године, да се додјељују ауторима који стварају на српском језику и да о њима одлучују жирији који су компетентни за тај посао. Једини проблем би могла представљати чињеница да се, иначе кратка, образложења награда у јавности не саопштавају у цјелости што може довести до извијесних неспоразума између аутора и чланова жирија. Образложења награда би могла представљати тему једног посебног рада, ако би их уопште било могуће сакупити на једном мјесту, као и податке о свим члановима жирија. Пракса константног мијењања чланова жирија можда и није најбоље рјешење, јер би дугорочнији жирији створили јасан континуитет у награђивању, какав је случај био са неким наградама. То је свакако боље рјешење од тога да се исти људи у различитим годинама појављују у различитим жиријима и на тај начин добивају прилику да више пута фаворизују поједине ауторе или поједине поетичке обрасце. Све наведено јасно показује да је књижевни живот у Републици Српској далеко од уређеног система и да ће и у будућности зависити од добре воље

оних који финансирају награде, а самим тим и жирије, што ни у ком случају не може погодовати лијепој књижевности, књижевној критици, а понајмање науци о књижевности.

ЛИТЕРАТУРА

- <https://www.glassrpske.com/cir/kultura/knjizevnost/potreban-glas-koji-ce-prodr-mati-knjizevnu-scenu/303399> (очитано с интернета 20. 10. 2024.)
- <https://6yka.com/kultura-i-zabava/tanja-stupar-trifunovic-neke-nagrade-je-casni-je-ne-dobiti/> (очитано с интернета 20. 10. 2024.)
- <https://www.dan.co.me/kultura/dostojni-imena-koje-nosi-nagrada-5257013> (очитано с интернета 24. 10. 2024.)
- <https://www.glassrpske.com/cir/kultura/knjizevnost/blagoju-bakovicu-uruce-na-nagrada-skender-kulenovic/486737> (очитано с интернета 22. 10. 2024.)
- https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Кочићева_награда (очитано с интернета 15. 10. 2024.)
- https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Књижевни_сусрети_на_Козари (очитано с интернета 16. 10. 2024.)
- https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Награда_”Светозар_Ђоровић” (очитано с интернета 18. 10. 2024.)
- https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Велика_награда_Иво_Андрић (очитано с интернета 15. 10. 2024.)
- <https://www.uk-rs.org/index.php/sr/o-udruzenju-mnu-sj> (очитано с интернета 16. 10. 2024.)
- <https://zunsrs.com/sr-Cyrl/shop/zlatna-sova> (очитано с интернета 17. 10. 2024.)
- https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Дучићева_награда (очитано с интернета 18. 10. 2024.)
- <https://www.pecat.co.rs/2011/02/dragisa-kalezic-o-nagradama-i-nagradivanju/> (очитано с интернета 21. 10. 2024.)
- <file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Momo%20kapor%20-%20Sentimentalni%20rat%20i%20mir%20Mome%20Kapura.pdf> (очитано с интернета 18. 10. 2024.)

Saša D. Knežević

LITERARY AWARDS IN REPUBLIKA SRPSKA

Summary

In summary, literary awards in Republika Srpska have been presented since its founding in 1992, recognizing authors who write in Serbian, with recipients selected by designated juries. A notable issue, however, lies in the limited public disclosure of the awards' justifications, which are typically brief. This lack of transparency may lead to misunderstandings between authors and jury members. Compiling all award justifications, along with a record of past jury members, could be a topic for a dedicated article, though gathering this information comprehensively may be challenging. The frequent

rotation of jury members may not be ideal, as long-standing juries could provide greater consistency in awarding practices, as has been the case for certain honors. A stable jury is preferable to recurring instances where the same individuals serve on various juries across different years, potentially allowing favoritism toward particular authors or stylistic preferences. These factors reveal that the literary landscape in Republika Srpska lacks an organized structure and remains largely influenced by the goodwill of award sponsors and juries. Such a system does not foster an environment conducive to literature, literary criticism, or the advancement of literary scholarship.

Keywords: Literary awards, Republika Srpska, jury, authors, criteria, Serbian.